

H.C. Andersen

H.C. Andersens eventyr er verdenskendte, men Hans Christian Andersen (1805-1875) var andet og mere end eventyrforfatter. Han skrev også skuespil, digte, romaner og ikke mindst rejsebøger, og han var på mange måder en central person i det kulturelle liv i en epoke, der er blevet kaldt Dansk Guldalder.

Her i mini-antologien er han repræsenteret med to tekster – et tingseventyr og en fortælling, der mere bevæger sig på kanten af eventyrgenre.

Hyrdinden og Skorsteensfeieren (1845)

Har Du nogensinde seet et rigtig gammelt Træskab, ganske sort af Alderdom og skaaret ud med Snirkler og Løvværk? Just saadant et stod der i en Dagligstue, der var arvet fra Oldemoder, og udskaaret med Roser og Tulipaner fra øverst til nederst; der vare de underligste Snirkler og mellem dem stak smaa Hjorte Hovedet frem med mange Takker, men midt paa Skabet stod snittet en heel Mand, han var rigtignok griinagtig at see paa og grine gjorde han, man kunde ikke kalde det at lee, han havde Gjedbukkebeen, smaa Horn i Panden og et langt Skjæg. Børnene i Stuen kaldte ham altid Gjedbukkebeens-

Overogundergeneralkrigskommandeersergeanten, for det var et svært Navn at sige, og der ere ikke mange der faae den Titel; men at lade ham skjære ud det var ogsaa noget. Dog nu var han der jo! altid saae han hen til Bordet under Speilet, for der stod en yndig lille Hyrdinde af Porcelain; Skoene vare forgyldte, Kjolen nydelig hæftet op med en rød Rose og saa havde hun Guldhæt og Hyrdestav; hun var deilig. Tæt ved hende stod en lille Skorsteensfeier, saa sort som et Kul, men iøvrigt ogsaa af Porcelain; han var ligesaa reen og peen som nogen Anden, at han var Skorsteensfeier, det var jo bare noget han forestillede, Porcelainsmageren kunde ligesaa godt have gjort en Prinds af ham, for det var eet!

Der stod han med sin Stige saa nydeligt, og med et Ansigt, saa hvidt og rødt, som en Pige og det var egentligt en Feil, for lidt sort kunde han gjerne have været. Han stod ganske nær ved Hyrdinden; de vare begge to stillede hvor de stode, og da de nu vare stillede, saa havde de forlovet sig, de passede jo for hinanden, de vare unge Folk, de vare af samme Porcelain og begge lige skrøbelige.

Tæt ved dem stod der nok en Dukke, der var tre Gange større, det var en gammel Chineser, som kunde nikke; han var ogsaa af Porcelain og sagde at han var Bedstefader til den lille Hyrdinde, men det kunde han nok ikke bevise, han paastod at han havde Magt over hende, og derfor havde han nikket til Gjedbukkebeens-Overogundergeneralkrigscommandeersergeanten, der friede til den lille Hyrdinde.

“Der faaer Du en Mand,” sagde den gamle Chineser, “en Mand, som jeg næsten troer er af Mahognitræ, han kan gjøre Dig til Gjedbukkebeens-

overogundergeneralkrigscommandeersergeantin-de, han har hele Skabet fuldt af Sølvtoj, foruden hvad han har i de hemmelige Gjemmer!"

"Jeg vil ikke ind i det mørke Skab!" sagde den lille Hyrdinde, "jeg har hørt sige, at han har derinde elleve Porcelains Koner!" -

"Saa kan Du være den tolvte!" sagde Chineseren, "inat, saasnart det knager i det gamle Skab, skal I have Bryllup, saasandt som jeg er en Chineser!" og saa nikkede han med Hovedet og faldt i Søvn.

Men den lille Hyrdinde græd og saae paa sin Hjertensallerkjæreste, den Porcelains Skorsteensfeier.

"Jeg troer jeg vil bede Dig," sagde hun, "at Du vil gaae med mig ud i den vide Verden, for her kunne vi ikke blive!"

"Jeg vil alt hvad Du vil!" sagde den lille Skorsteensfeier, "lad os strax gaae, jeg tænker nok jeg kan ernære Dig ved Professionen!"

"Bare vi vare vel nede af Bordet!" sagde hun, "jeg bliver ikke glad før vi ere ude i den vide Verden!"

Og han trøstede hende og viste hvor hun skulde sætte sin lille Fod paa de udskaarne Kanter og det forgyldte Løvværk ned om Bordbenet, sin Stige tog han ogsaa til Hjælp og saa vare de nede paa Gulvet, men da de saae hen til det gamle Skab, var der saadant et Røre; alle de udskaarne Hjorte stak Hovederne længere frem, reiste Takkerne og dreiede med Halsen; Gjedebukkebeens-Overogundergeneralkrigscommandeersergeanten sprang høit i Veiret, og raabte over til den gamle Chineser, "nu løbe de! nu løbe de!"

Da bleve de lidt forskrækkede, og sprang gesvindt op i Skuffen til Forhøiningen.

Her laae tre, fire Spil Kort, som ikke vare complete og et lille Dukke-Theater, der var reist op, saa godt det lod sig gjøre; der blev spillet Komædie og alle Damerne, baade Ruder og Hjerter, Kløver og Spader, sade i første Række og viftede sig med deres Tulipan og bag ved dem stode alle Knægtene og viste at de havde Hoved, baade foroven og forneden, saaledes som Spille-Kort have det. Komædien handlede om to, som ikke maatte faae hinanden, og Hyrdinden græd derover, for det var ligesom hendes egen Historie.

"Det kan jeg ikke holde ud!" sagde hun. "Jeg maa op af Skuffen!" men da de kom paa Gulvet og saae op til Bordet, saa var den gamle Chineser vaagnet, og rokkede med hele Kroppen, han var jo en Klump forneden!

"Nu kommer den gamle Chineser!" skreg den lille Hyrdinde og saa faldt hun lige ned paa sine Porcelains Knæe, saa bedrøvet var hun.

“Jeg faaer en Tanke,” sagde Skorsteensfeieren, “skulle vi krybe ned i den store Potpourrikrukke der staaer i Krogen, der kunne vi ligge paa Roser og Lavendler og kaste ham Salt i Øinene naar han kommer.”

“Det kan ikke forslaae!” sagde hun, “desuden veed jeg at gamle Chineser og Potpourrikrukken have været forlovede og der bliver altid lidt Godhed tilbage naar man saaledes har staaet i Forhold! nei der er ikke andet for end at gaae ud i den vide Verden!”

“Har Du virkelig Mod til at gaae med mig ud i den vide Verden?” spurgte Skorsteensfeieren. “Har Du betænkt hvor stor den er, og at vi aldrig mere kunne komme her tilbage!”

“Det har jeg!” sagde hun.

Og Skorsteensfeieren saae ganske stivt paa hende og saa sagde han: “Min Vei gaaer gennem Skorstenen! har Du virkelig Mod til at krybe med mig gennem Kakkelovnen baade gennem Tromlen og Røret? saa komme vi ud i Skorstenen og der forstaaer jeg at bruge mig! vi stige saa høit at de ikke kunne naae os, og øverst oppe er der et Hul ud til den vide Verden!”

Og han førte hende hen til Kakkelovns-Døren.

“Der seer sort ud!” sagde hun, men hun gik dog med ham, baade gennem Tromlen og gennem Røret, hvor der var den bælmørke Nat.

“Nu ere vi i Skorstenen!” sagde han, “og see! see! ovenover skinner den deiligste Stjerne!”

Og det var en virkelig Stjerne paa Himmelen, der skinnede lige ned til dem, ligesom om den vilde vise dem Veien. Og de kravlede og de krøb, en gruelig Vei var det, saa høit, saa høit; men han løftede og lettede, han holdt hende og viste de bedste Steder hvor hun skulde sætte sine smaa Porcelains Fødder og saa naaede de lige op til Skorsteens-Randen og paa den satte de sig, for de vare rigtignok trætte og det kunde de ogsaa være.

Himlen med alle sine Stjerner vare oven over, og alle Byens Tage neden under; de saae saa vidt omkring, saa langt ud i Verden; den stakkels Hyrdinde havde aldrig tænkt sig det saaledes, hun lagde sit lille Hoved op til sin Skorsteensfeier og saa græd hun, saa at Guldets sprang af hendes Livbaand.

“Det er altfor meget!” sagde hun. “Det kan jeg ikke holde ud! Verden er altfor stor! gid jeg var igjen paa det lille Bord under Speilet! jeg bliver aldrig glad før jeg er der igjen! nu har jeg fulgt Dig ud til den vide Verden, nu kan Du gjerne følge mig hjem igjen, dersom Du holder noget af mig!”

Og Skorsteensfeieren talte fornuftig for hende, talte om gamle Chineser og om Gjedbukkebeens-Overogundergeneralkrigscommandeersergeanten, men hun

hulkede saa gruelig, og kyssede sin lille Skorsteensfeier, saa han kunde ikke andet end føie hende, skjøndt det var galt.

Og så kravlede de igjen med stor Besværlighed ned af Skorstenen, og de krøb gjennem Tromlen og Røret, det var slet ikke rart, og saa stode de i den mørke Kakkelovn; der lurede de bag Døren for at faae at vide, hvorledes det stod til i Stuen. Der var ganske stille; de kigede ud - ak, der laae midt paa Gulvet den gamle Chineser, han var faldet ned af Bordet, da han vilde efter dem og laae slaet i tre Stykker; hele Ryggen var gaaet af i een Stump og Hovedet laae trillet hen i en Krog; Gjedbukkebeens-Overogundergeneralkrigscommandeersergeanten stod hvor han altid havde staaet og tænkte over.

“Det er grueligt!” sagde den lille Hyrdinde, “gamle Bedstefader er slaet i Stykker, og vi ere Skyld deri! det kan jeg aldrig overleve!” og saa vred hun sine smaa bitte Hænder.

“Han kan klinkes endnu!” sagde Skorsteensfeieren. “Han kan meget godt klinkes! - Vær bare ikke saa heftig! naar de lime ham i Ryggen og give ham en god Klink i Nakken, saa vil han være saa god som ny igjen og kan sige os mange Ubehageligheder!”

“Troer Du?” sagde hun. Og saa krøb de op igjen paa Bordet hvor de før havde staaet.

“See saa langt kom vi!” sagde Skorsteensfeieren, “der kunde vi have sparet os al den Uleilighed!”

“Bare vi havde den gamle Bedstefader klinket!” sagde Hyrdinden. “Kan det være saa dyrt?”

Og klinket blev han; Familien lod ham lime i Ryggen, han fik en god Klink i Halsen, han var saa god som ny, men nikke kunde han ikke.

“De er nok bleven hovmodig, siden De har været slaet istykker!” sagde Gjedbukkebeens-Overogundergeneralkrigscommandeersergeanten, “jeg synes dog ikke, at det er noget at være saa forfærdeligt af! skal jeg have hende eller skal jeg ikke have hende?”

Og Skorsteensfeieren og den lille Hyrdinde saae saa rørende paa den gamle Chineser, de vare saa bange han skulde nikke, men han kunde ikke og det var ham ubehageligt at fortælle til en Fremmed, at han havde bestandig en Klink i Nakken, og saa bleve de Porcelains Folk sammen og de velsignede Bedstefaders Klink og holdt af hinanden til de gik i Stykker.

Her er eventyret om Hyrdinden og Skorsteensfeieren:

<https://www.youtube.com/watch?v=hY2t5dvo0LY>